

PER UNA BANDERA Isidor Cònsul

Hi ha una fotografia que ens remet, cent anys enrere, a l'11 de novembre de 1902. S'hi veu una processó que serpeja pels costers de Castell de Vernet a Sant Martí de Canigó i, encapçalant-la, hi ha Francesc Matheu, president aquell any del Consistori dels Jocs Florals. Darrere seu, una nombrosa comitiva puja a Sant Martí per celebrar-hi els Jocs Florals que havien estat prohibits mesos enrere, a Barcelona, el diumenge 4 de maig. La mala nova arribà el mateix dia de la festa, moments abans de començar. La sala de contractacions de la Llotja del Mar era plena de gom a gom i, a punt d'entrar-hi, la comitiva d'autoritats. Des de la vaga general del mes de febrer, Barcelona vivia una suspensió de les garanties constitucionals i el Consistori dels Jocs Florals havia demanat, i obtingut, els permisos oportuns per celebrar-los. No comptaven que, poc abans de la una de la tarda, es presentés un delegat governatiu que ho espatllaria tot en demanar si hi havia banderes espanyoles a la sala de la festa. Se li va respondre que, d'espanyoles, com en anys anteriors, no n'hi havia i sí que n'hi havia, en canvi, de catalanes. Seguint les instruccions rebudes, l'homenet comentà que, si n'hi havia amb les quatre barres, també hi havia de lluir una d'espanyola; i si no era així tenia ordre de suspendre el sarau. Es va negociar l'alternativa de penjar una bandera espanyola a la barana de l'escala, al mateix temps que se li feia notar la impropedència d'una actuació tan arbitrària, amb el perill de provocació en una sala plena que ja s'impacientava i la manca de respecte envers les autoritats convidades: el cardenal Casañas, bisbe de la diòcesi, Joan Amat, alcalde de Barcelona, diversos regidors de l'Ajuntament i canonges de la catedral, i els representats de les principals entitats cíviques i culturals de la ciutat. Però no hi va haver manera: el problema no es va arranjar i la suspensió es convertí en definitiva.

Un temps després, una pastoral de Juli Carselade, bisbe de Perpinyà, feia saber que havia comprat Sant Martí del Canigó, que demanava almoines per restaurar-lo i que convidava a la festa de la seva recuperació el dia del patró, sant Martí, l'11 de novembre. La pastoral, a més d'adreçar-se als catalans d'administració francesa, es feia extensiva als de l'altre costat dels Pirineus, perquè *l'obra que tenim empresa, deia, pertoca massa íntimament a la vida religiosa i artística de la històrica província de Catalunya. A Déu no plagui que mai olvidem los lligams de germandat que uneixen los catalans d'ençà i d'enllà del Pirineu: sem de la mateixa casa, la mateixa sang rega nostres venes, parlam la mateixa llengua, sem verdaders germans.* En el convit de Carselade, el Consistori dels

Jocs Florals va llegir l'oportunitat de celebrar, entre les abandonades ruïnes de Sant Martí del Canigó, el certamen literari suspès el 4 de maig. S'establiren les relacions que feien al cas, es posà fil a l'agulla del programa i, l'11 de novembre d'ara fa cent anys, s'hi celebraren els Jocs Florals prohibits a Barcelona.

Aquell certamen premià, entre altres, Miquel Costa i Llovera, Josep Carner i Joaquim Ruyra. Enllà, però, de la llista de guardonats, qui planà tota la vetllada per la solemnitat de la festa i per les ruïnes del monestir fou l'ombra i el record de Verdaguer. Sense la grandesa del poema *Canigó*, sense el diàleg elegíac dels dos campanars planyent-se sobre les pròpies ruïnes, sense el desvetllament de la consciència catalana que aportaren els seus versos, no s'hauria produït la compra del monestir ni la decisió de restaurar-lo per part de Carselade. No és estrany, doncs, que el discurs d'un dels mantenidors, J. M. Roca, recordés que el Consistori dels Jocs Florals, en la seva decisió d'anar a Sant Martí a celebrar la festa prohibida, assumís la representació d'un dels seus fills més il·lustres, Jacint Verdaguer. El diumenge de maig de la suspensió dels Jocs, el poeta, ja malalt, es trobava allitat en el seu darrer domicili barceloní (carrer Aragó, entre Balmes i Rambla de Catalunya), i l'11 de novembre, feia just cinc mesos que era mort. Tot i això, la seva presència semblava ben viva: *“Com fruitaria avui a pleret, deia en el seu discurs J M Roca, referint-se a Verdaguer, Com li espurnejarien los ulls de joia al contemplar en lo lloc d'honor presidint la festa amb tota sa sobirana majestat, l'hermós escut de les quatre barres, sol, sens competidor foraster que pretengui debades disputar-li la Senyoria en terres de Catalunya!*

Cent anys després d'aquest curiós episodi sembla que, de les lliçons de la història, n'hauríem d'haver après una mica més. Ara que les onades d'espanyolisme militant tornen a voleiar en forma de banderes gegantines i els indicadors marquen un retrocés en la construcció de la nostra identitat catalana, ens haurien de servir, sobretot, per saber amb qui ens juguem el nostre capital catalanista. Si més no, caldria que quedés clar que els qui ara ens governen des de Madrid són els hereus, els nets i els besnéts, dels qui van deixar Barcelona sense garanties constitucionals i van prohibir, per una bandera, una festa tan innocent com la dels Jocs Florals.

Isidor Cònsul